

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานบัญชี ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู โดยใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถามหัวหน้าส่วนการคลัง องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนทั้งสิ้น 56 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งค่าสถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบลมาจากปัจจัยในหลายส่วนด้วยกัน ดังนี้

ปัญหาในระดับผู้บริหาร คือ ผู้บริหารไม่ดูแลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในองค์กร ไม่เห็นความสำคัญของระบบการเงินและการบัญชี รวมถึงผู้บริหารอาจมีการสั่งการ โดยการฝ่าฝืนระเบียบทางด้านกฎหมายการเงินและบัญชี

ปัญหาเกี่ยวกับระบบงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมีการขาดการควบคุมภายใน การแบ่งงานไม่ชัดเจน ซึ่งควรที่จะมีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจนเช่น งานด้านการเงิน ต้องแยกออกจากงานด้านการบัญชีรวมถึงการปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา

ปัญหาเกี่ยวกับระเบียบการปฏิบัติงาน คือ มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนและยุ่งยาก

ปัญหาในระดับผู้ปฏิบัติงาน คือ ผู้ปฏิบัติงานมีความประพฤติไม่ดี หรือตั้งใจฝ่าฝืน ละเลยไม่ปฏิบัติตามที่ระเบียบกำหนดไว้ รวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการเงินและการบัญชี และขาดความรู้ด้านกฎหมาย

ในการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชี ขององค์การบริหารส่วนตำบลสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากหัวหน้าส่วนการคลังที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 56 คน พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน ร้อยละ 8.9 และเพศหญิง จำนวน 51 คน ร้อยละ 91.1 ส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วงระหว่าง 31 – 40 ปี ร้อยละ 53.6 รองลงมาอายุระหว่าง 21 – 30 ปี ร้อยละ 35.7 ซึ่งระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีบัญชีจำนวน 19 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 15 คน ระดับชั้นทางราชการของผู้ตอบแบบสอบถามอยู่ในระดับ 5 ร้อยละ 66.1 รองลงมาอยู่ในระดับ 4 ร้อยละ 14.3 ประสบการณ์ทำงานด้านบัญชีก่อนดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนการคลัง ผู้ไม่มีประสบการณ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.1 และรองลงมาเป็นผู้มีประสบการณ์มากกว่า 4 ปี ร้อยละ 30.4 อายุการทำงานในตำแหน่งหัวหน้าส่วนการคลังในช่วง 7 ปีขึ้นไป ร้อยละ 75 รองลงมาอยู่ในช่วง 1 – 2 ปี ร้อยละ 10.7 และอายุการทำงานอยู่ในช่วง 11 – 15 ปี ร้อยละ 53.6 และอายุการทำงาน 6 – 10 ปี ร้อยละ 35.7

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ระดับชั้นขององค์การบริหารส่วนตำบล ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 87.5 รองลงมาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 12.5 การได้รับการฝึกอบรมในรอบ 1 ปี ของหัวหน้าส่วนการคลัง มากที่สุดอยู่ที่จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 71.4 และรองลงมา จำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 16.1 ความต้องการของหัวหน้าส่วนการคลังที่ต้องการรับการฝึกอบรมในรอบ 1 ปี ต้องการฝึกอบรมจำนวน 3 ครั้ง ร้อยละ 48.2 รองลงมาต้องการฝึกอบรมจำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 39.3 จำนวนของผู้ช่วยในการปฏิบัติงานบัญชีของหัวหน้าส่วนการคลัง ที่มากที่สุดอยู่ที่จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมาจำนวน 2 คน ร้อยละ 21.4 และไม่มีผู้ช่วยในการจัดทำบัญชี ร้อยละ 12.5 ระดับการศึกษาของผู้ช่วยในการจัดทำบัญชี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 60.3 รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 23.5 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 15.8 การได้รับการตรวจสอบการปฏิบัติงานบัญชี ร้อยละ 50 ได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานท้องถิ่นจังหวัด ร้อยละ 35.7 ได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน และร้อยละ 14.3 ได้รับการตรวจสอบจากสำนักงานท้องถิ่นอำเภอ สำหรับจำนวนครั้งในการตรวจสอบในรอบ 1 ปี มากที่สุดคือ ได้รับการตรวจสอบ 2 ครั้ง ร้อยละ 50 รองลงมาได้รับการตรวจสอบ จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 44.6

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยแยกเป็น 2 ปัจจัยดังนี้

1. ด้านความรู้ความเข้าใจด้านบัญชี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ของหัวหน้าส่วนการคลังจากผลการศึกษาครั้งนี้

ผลการศึกษาปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ ความไม่เข้าใจในด้านบัญชีการเงินและการจัดทำรายงานทางการ รวมถึงความไม่เข้าใจในการจัดทำบัญชีและทะเบียนต่าง ๆ ตามระเบียบการปกครอง ซึ่งมาจากการได้รับการฝึกอบรมน้อยและหัวหน้าส่วนการคลังมีปัญหาในด้านความไม่เข้าใจเกี่ยวกับเอกสารประกอบการลงบัญชี แบบฟอร์มการลงบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงแบบฟอร์มบ่อยครั้ง

ผลการศึกษาที่มีปัญหาในระดับปานกลาง คือ ไม่ได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบการทางราชการหรือพระราชบัญญัติด้านการเงินและบัญชีด้วยความรวดเร็ว

ผลการศึกษาที่มีปัญหาในระดับน้อย คือ ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชี และการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยในงานบัญชี

ซึ่งปัจจัยในด้านความรู้ความเข้าใจด้านการบัญชี ของหัวหน้าส่วนการคลังมีผลต่อปัญหาในการปฏิบัติงานบัญชี

2. ด้านอื่น ๆ

ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ของหัวหน้าส่วนการคลังจากผลการศึกษาครั้งนี้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานบัญชีในระดับมาก คือ หัวหน้าส่วนการคลังขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน ขาดความคล่องแคล่วในการทำงาน และความละเอียดถี่ถ้วนในการปฏิบัติงานไม่ชอบเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจมีผลมาจากระบบราชการเป็นระบบอุปถัมภ์ตามลำดับชั้นไม่มีแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงาน หัวหน้าส่วนการคลังยังขาดความสนใจในการพัฒนาตัวเอง รวมถึงมีปัญหาในการปรับตัวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในงานต่าง ๆ อาจจะมาจกผลของช่วงอายุของหัวหน้าส่วนการคลังที่อยู่ในระหว่าง 31 – 40 ปี ซึ่งเป็นวัยกลางคนจึงมีความสนใจในการพัฒนาตนเองน้อย

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานบัญชีในระดับปานกลาง คือ หัวหน้าส่วนการคลังไม่สามารถกระจายงานได้อย่างเหมาะสมและไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ และ อินเทอร์เน็ตช่วยในงานได้ รวมถึงยังขาดการปรับปรุงวิธีการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ จะส่งผลโดยตรงต่อปัญหาในการปฏิบัติงานบัญชี

ส่วนที่ 4 ปัญหาการจัดทำบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถแยกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ 7 ด้าน ดังนี้

1. ปัญหาด้านงบประมาณ

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านงบประมาณ คือ การจ่ายงบประมาณในแต่ละหมวดของแต่ละงานหรือโครงการไม่เป็นไปตามงบประมาณที่ตั้งไว้ รวมถึง การโอนเงินงบประมาณและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงคำชี้แจงงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้อยู่ในระดับมาก เป็นผลมาจากหัวหน้าส่วนการคลังมีความเข้าใจในระเบียบปฏิบัติน้อย จึงทำให้เกิดปัญหาเหล่านี้ขึ้น

2. ปัญหาด้านการรับเงินและการเก็บรักษา

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการรับเงินและการเก็บรักษา ส่วนที่เป็นปัญหาระดับมากจากการศึกษา คือ กรรมการเก็บรักษาเงินที่ปฏิบัติหน้าที่ ไม่ลงลายมือชื่อในรายงานเงินคงเหลือประจำวันตามกำหนดเวลา และ มีการจัดทำทะเบียนคุมการใช้ในเสร็จรับเงินไม่ตรงตามกำหนดเวลา รวมถึงการนำส่งเงินฝากธนาคารไม่ตรงตามกำหนดเวลา ปัญหาในส่วนนี้มีผลมาจากส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานบัญชี เนื่องจากหัวหน้าส่วนการคลังที่ขาดความคล่องแคล่ว และขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน ทำให้งานล่าช้าไม่สามารถทำงานได้ตรงตามกำหนดเวลาที่กำหนดไว้

3. ปัญหาด้านการจ่ายเงิน

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการจ่ายเงิน ส่วนที่เป็นปัญหาระดับมากจากการศึกษาคือ หลักฐานการจ่ายเงินแล้ว ไม่ได้ประทับตราการจ่ายเงินแล้ว ปัญหานี้อาจทำให้เกิดการจ่ายเงินซ้ำซ้อนได้ และการจ่ายเงินแล้วไม่สามารถเรียกใบเสร็จรับเงินจากผู้รับชำระเงิน แต่ได้รับใบรับรองการจ่ายเงินแทน รวมถึงการจ่ายเงินไม่เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับอนุญาตให้จ่ายการจ่ายเงินผิดบัญชี ทำให้มีการลงบัญชีผิดพลาด ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลจะมีหมวดของเงินอยู่หลายหมวดด้วยกัน หากไม่ใช้ความระมัดระวังจะทำให้เกิดการเบิกจ่ายเงินผิดพลาดได้

4. ปัญหาด้านเอกสารทางการบัญชี

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านเอกสารทางการบัญชี ในส่วนนี้หัวหน้าส่วนการคลังมีการจัดเก็บเอกสารไว้ในที่ปลอดภัยตามที่กฎหมายกำหนดรวมถึงการจัดเก็บเอกสารไว้เป็นหมวดหมู่ และมีการเรียงลำดับของเอกสารประกอบการลงบัญชีไว้ และจากผลของการศึกษา ปัญหาในส่วนนี้อยู่ในระดับปานกลาง คือ การรายงานการใช้ออกสารต่อผู้บริหารไม่ตรงตามที่ระเบียบกำหนดไว้

ให้รายงานเป็นประจำทุกสิ้นเดือน รวมถึงปัญหาการใช้ใบแทนใบเสร็จรับเงิน และปัญหาด้านเอกสารประกอบการลงบัญชีมีจำนวนมากหรือปริมาณมากเกินไป

5. ปัญหาด้านการลงบัญชี

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการลงบัญชี โดยภาพรวมของผลการศึกษาแล้ว ปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ การปฏิบัติงานด้านการบันทึกบัญชีเกินกว่าเวลาที่กำหนด เช่น ต้องบันทึกเป็นประจำทุกวัน แต่มีการบันทึกล่าช้ากว่าที่กำหนดเวลา และมีความผิดพลาดในการบันทึกบัญชีคลาดเคลื่อน เช่น บันทึกรหัสลักษณะงาน โครงการ หมวดรายจ่ายคลาดเคลื่อน รวมถึงวิธีการบันทึกบัญชีมีความซ้ำซ้อนหลายขั้นตอนและมีความยุ่งยาก เช่น บันทึกในบัญชีแยกประเภทแล้ว ต้องมาบันทึกในทะเบียนคุมอีกรอบ มีการจัดทะเบียนต่าง ๆ ไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน ส่วนปัญหาในระดับปานกลาง คือ มีการบันทึกบัญชีแยกประเภท บัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร และใบโอน ไม่เป็นปัจจุบัน

6. ด้านการจัดทำรายงาน

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการจัดทำรายงาน โดยภาพรวมของการศึกษาแล้ว ปัญหาอยู่ในระดับมาก คือ เวลาในการจัดทำรายงานมีจำกัด รายงานทางการเงินไม่ได้รับการตรวจสอบจากผู้บริหารอย่างถูกต้องเป็นประจำและสม่ำเสมอ การจัดทำรายงานในทุกสิ้นเดือนล่าช้ากว่าที่กำหนด รวมถึงการจัดส่งรายงานไม่ตรงตามที่กำหนดที่ระบุไว้ในระเบียบกำหนด ปัญหาในข้อนี้สาเหตุอาจมาจากการขาดผู้ช่วยในการปฏิบัติงาน และหัวหน้าส่วนการคลังทำงานในหลายหน้าที่ไม่ว่าจะเป็นด้านการเงิน พัสดุ และหน้าที่อื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

7. ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชี

ปัญหาการปฏิบัติงานด้านบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานบัญชี โดยภาพรวมของปัญหาจากการศึกษาอยู่ในระดับมาก คือ ปัญหาด้านปริมาณงานในบางช่วงมีมากเกินไป เช่น ในเดือนมีนาคมมีการจัดเก็บภาษีป้าย และภาษีโรงเรือน และหัวหน้าส่วนการคลังมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานหลายด้านด้วยกัน ปัญหาในส่วนของการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปฏิบัติการบัญชีบ่อยครั้ง รวมถึง จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ช่วยในการจัดทำบัญชีมีไม่เพียงพอ การจัดทำบัญชีด้วยมือ มีความล่าช้า รวมถึง ขาดเทคโนโลยีที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานบัญชี เช่น คอมพิวเตอร์

ข้อเสนอแนะในการศึกษา

1. สำนักงานบริหารการคลังท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ควรจัดการฝึกอบรมงานบัญชีให้หัวหน้าส่วนการคลังและผู้ช่วย ตามเขตภูมิภาค และใช้ระยะเวลาในการฝึกอบรมที่มากกว่า 2 วัน เพื่อความเข้าใจของหัวหน้าส่วนการคลัง และปริมาณผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ให้มีจำนวนมากเกินไป
2. องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรส่งหัวหน้าส่วนการคลัง เข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบบบัญชีใหม่ ก่อนที่จะปฏิบัติงานจริง
3. ในองค์กรบริหารส่วนตำบลใด หากขาดบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนน้อย ควรจะมีการเพิ่มปริมาณในการรับบุคลากร เพื่อการปฏิบัติงานจะได้มีความรวดเร็วมากขึ้น
4. หากมีการเปลี่ยนแปลงลูกจ้างทุกปี ซึ่งต้องเริ่มสอนงานใหม่ และการปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่อง ทำงานลำบาก ทางองค์กรบริหารส่วนตำบล ควรมีเจ้าหน้าที่ทางการบัญชีที่เป็นผู้ช่วยเป็นลูกจ้างประจำ จะได้ลดปัญหาในการเปลี่ยนแปลงลูกจ้างทุกปี
5. ควรมีคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานที่อ่านง่าย และมีความเข้าใจง่าย และมีตัวอย่างที่ชัดเจนให้หัวหน้าส่วนการคลังไว้ใช้ในการปฏิบัติงานบัญชี
6. ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเห็นความสำคัญงานด้านบัญชี และควรมีการตรวจสอบงานบัญชีอย่างสม่ำเสมอ เป็นประจำ
7. ควรมีการฝึกอบรมด้านการใช้เครื่องมือ ในการช่วยในการจัดทำบัญชี เช่น การฝึกอบรมด้านคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อการปฏิบัติงานจะได้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
8. ควรมีการแยกหน้าที่การปฏิบัติงานออกจากกัน เจ้าหน้าที่ด้านการบัญชี การเงิน และพัสดุ ซึ่งในปัจจุบันนี้ จะใช้บุคลากรเพียงคนเดียวในการปฏิบัติหน้าที่ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งยากต่อการตรวจสอบความถูกต้อง และไม่สามารถสอบทานยอดต่อกันได้
9. ในการบันทึกบัญชี ในส่วนที่มีความซ้ำซ้อนควรตัดออกไป หรือควรนำระบบคอมพิวเตอร์ ที่มีโปรแกรมสำหรับงานบัญชีมาใช้ในการบันทึกบัญชีจะได้ไม่ซ้ำซ้อน และลดขั้นตอน ในการปฏิบัติงานลงได้ ทำให้การทำงานรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
10. ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน เพื่อทำการตรวจสอบงานด้านการเงินและการบัญชี เพื่อช่วยลดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติงาน รวมถึงทำให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดหนองบัวลำภู เกี่ยวกับด้านการปฏิบัติงานบัญชีทั่วไป ซึ่งยังไม่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล อย่างละเอียดทุกขั้นตอน รวมถึงปัญหาในการเตรียมความพร้อม เกี่ยวกับการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ ในงานบัญชีซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบล จะเปลี่ยนระบบการลงบัญชีที่ปฏิบัติด้วยมือ มาใช้ระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้ศึกษายังไม่ได้มีการศึกษาในเรื่องนี้

ดังนั้นเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานบัญชีขององค์การบริหารส่วนตำบล สมบูรณ์ผู้ที่จะทำการศึกษาครั้งต่อไปควรจะรวมเรื่องของการควบคุม และการตรวจสอบภายในขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัญหาการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานบัญชี ขององค์การบริหารส่วนตำบล